

VISI LIETUVOS ŽEMĖS ŠVENTIEJI, MELSKITE DIEVĄ UŽ MUS!

STAČIATIKIŲ LIETUVA

Lietuvos Stačiatikių arkivyskupijos laikraštis

2022 m. gruodis Nr. 4

www.orthodoxy.lt

facebook.com/orthodoxy.lt

Stačiatikių jaunimo forumas subūrė dalyvius iš visos Lietuvos

► Apie 70 jaunų žmonių iš įvairių Lietuvos stačiatikių parapijų susirinko Šventosios Dvasios vienuolyne, norėdami pasidalyti patirtimi ir numatyti planus ateičiai. Nuotraukoje: Lietuvos vyskupijos jaunimo reikalų skyriaus nariai.

Dvi dienos: lapkričio 25 - lapkričio 26, Šventosios Dvasios vienuolyne vyko Stačiatikių jaunimo forumas. Renginį organizavo Lietuvos Stačiatikių arkivyskupijos Jaunimo reikalų skyrius. Forume dalyvavo jaunimas iš įvairių mūsų šalies stačiatikių parapijų.

Renginys prasidėjo malda prie šventųjų Vilniaus kankinių Antano, Jono ir Eustachijaus relikvijų. Sveikinimo žodžiu į susirinkusiuosius kreipėsi Lietuvos Stačiatikių Bažnyčios vadovas, Vilniaus ir Lietuvos metropolitas Inokentijus.

Jis pabrėžė, jog atėjo laikas siekti naujo jaunimo darbo lygmens tiek pavienėse parapijose, tiek visoje vyskupijoje.

„Pastaruju metu mūsų pa-

rapijose atsirado daug aktyvaus jaunimo, tarp kurio iškilo ryškūs lyderiai, jau dabar prisidedantys prie jaunosios kartos misionieriško, dvasinio bei švietėjiško darbo. Šiandien mums ypač svarbu išgirsti savo jaunimo balsą, sužinoti apie jo problemas ir siekius. Ir, žinoma, panaudoti jaunų žmonių energiją ir entuziazmą gėriui bei suaktyvinti jaunimo darbą“, - sakė metropolitas Inokentijus.

Forumą organizavo Lietuvos Stačiatikių arkivyskupijos Jaunimo reikalų skyrius.

„Tikimės, kad šis renginys padės palaikyti ir dar labiau suaktyvinti jaunimo veiklą Lietuvos parapijose. Ypatingą dėmesį Forume norėčiau skirti savanorystei, nes ji sulaukia atgarsio jaunų

merginų ir vaikinių širdyse ir dera su mūsų Bažnyčios misija“, - pridūrė Lietuvos Stačiatikių arkivyskupijos Jaunimo skyriaus vedėjas kunigas Konstantinas Lazukinas. Pasak tėvo Konstantino, jeigu jaunimas bus nukreiptas teisinga linkme, galėsime sulaukti gerų rezultatų. „Pagrindiniai mūsų tikslai nekinta - tai dvasinis jaunimo atsinaujimas ir jo dvasinis brendimas. Kartu su savanorystės tarnyste svarbus uždavinys - jaunimo klubų organizavimas parapijose“.

Forumo programoje buvo numatyti jaunimo veiklos planai Vilniaus ir Lietuvos vyskupijos dekanatuose ir parapijose, seminarai, susitikimai su hierarchais ir kitais dvasininkais bei draugiškas Forumo dalyvių bendrivi-

mas. Pirmosios dienos pabaigoje Trakų vyskupas Ambrosijus susitiko su dalyviais, kalbėjo apie jaunimo dvasinį gyvenimą ir atsakė į klausimus.

Antra forumo diena prasidėjo Dieviškąja Liturgija, kurią aukojo metropolitas Inokentijus, ir Forumo dalyviai priėmė Šventąją Komuniją.

Dvi dienos trukusio forumo rezultatas - 2023 m. darbo su jaunimu parapijose idėjų ir planų pristatymas. Taip pat buvo patvirtinta nauja Jaunimo reikalų departamento kolegija, kurios sudėtyje - visų vyskupijos dekanatų atstovai. Pagrindinė valdybos užduotis bus jaunimo pagrindinė valdybos užduotis bus jaunimo darbo koordinavimas ir numatytų projektų įgyvendinimas.

Žodis apie pasninką

2 psl.

Nušvitusi šventenybė

3 psl.

Pokalbis apie išpažintį

5 psl.

Mikniškių ikonos

7 psl.

„Tėveli, ar nuodėmė?..“

8 psl.

ISSN 2783-7173

9 772783 717000

Nori išgelbėti savo sielą - pamilk pasninką

Vilniaus ir Lietuvos metropolitas INOKENTIJUS

Brangūs broliai ir seserys Kristuje!

Mes su jumis įžengėme į šventąjį Kalėdų pasninko metą. Jis rengia mus didžio įvykio sutikimui - mūsų Gelbėtojo, Viešpaties Jėzaus Kristaus, pagimdyto Šventiausios Mergelės Marijos, atėjimui į pasaulį.

Šventieji tėvai pasninką vadina sielos pavasariu. Tai metas, kuomet privalome itin įdėmiai stebėti, kas vyksta mumyse, kaip mes bendraujame su Dievu. Pasninko dienos įvestos tam, kad galėtume susikaupti, pažvelgti į savo esybės gelmes, pamąstyti apie svarbiausią mūsų žemiškojo gyvenimo tikslą - savo sielos išganymą. Kodėl?

Pirmiausia, pasninkas - tai atgailos dėl nuodėmių ir uolesnės kovos su aistromis metas. Imtis to lengviau valgant pasninko maistą ir atsakius žemiškų malonumų. Kuomet kūnas neapsunkęs nuo maisto, lengviau melstis, mąstyti apie Dievą, dvasingai gyventi. Pasninkas padeda susikaupti, nutiekia dvasingam gyvenimui, stiprina valią, teikia jėgų ir energijos.

Antra, pasninkas - tai auka Dievui. Susilaikymas - pirmas įsakas žmogui. Viešpats jį davė Adamui, leisdamas valgyti vaisius nuo visų Rojaus sodo medžių, išskyrus gero bei pikto pažinimo medžio vaisius. Susilaikymas nuo ko nors ir yra pasninkas. Bet to, pasninkas - tai ir klusnus Dievo nurodymų vykdymas. Dievui reikia Jam malonios aukos, o Šventajame Rašte sakoma, jog tikra auka Dievui - sugrudusi ir nuolanki širdis (Ps 50, 19). Dievui reikia mūsų at-

► Vilniaus ir Lietuvos metropolitas Inokentijus: „Šventieji tėvai pasninką vadina sielos pavasariu“. Aleksejaus Litvinovo nuotr.

gailos, nuolankumo ir klusnumo Jo Dieviškiesiems įsakams, o pasninkas padeda to siekti. Kartu reikia nuolat atminti, kad pasninkaujame Viešpaties dėlei.

Trečias reikšmingas dalykas, vardan kurio pasninkaujama, - tai dvasios viršenybė kūnui. Žmogui, nepratusiam pasninkauti, labai sunku save sudrausminti, pažaboti aistras, kovoti su jomis. Pasninkas mums padeda dvasinėje kovoje, įveikiant kūno geidulius, nukreipiant juos dvasine, artinančia prie Dievo linkme.

Broliai ir seserys, visada atmintime, kad kūno pasninkas - tai priemonė. O tikslas - sulaukti

dvasios vaisių: jausti dėkingumą Dievui, geranoriškai vertinti žmones, nuskaistinti mintis ir jausmus, protingai naudotis kalbos dovana. Žmogus, kuris per visas pasninko dienas nę sykio nesuserzins ir niekam nieko neprieškaušaus, pasieks daugiau nei tas, kuris griežtai pasninkaus, o kartu puikuosis šiuo savo „dvasiniu žygdarbiu“ ir smerks menkai pasninkaujančius brolius ir seseris.

Apie tai kalba šv. hierarchas Bazilijus Didysis: „Beje, kad pasninkas būtų pagirtinas, nepakan-ka tik susilaikyti nuo dalies maisto: pasninkaukime taip, kad pasninkas būtų malonus, patinkantis

Dievui. Tikras pasninkas esti, kai atsiribojame nuo to, kas bloga, ir valdome liežuvį, slopiname savo pyktį, atsikratome neskaisčių geidulių, šmeižikiškų kalbų, melo, priesaikos laužymo.

Susilaikymas nuo šių dalykų yra tikrasis pasninkas. Tuo pasninkas ir yra puikus dalykas. Tad mėgaukimės Viešpaties Dvasios įkvėptais pamokomais žodžiais, vadovaukimės išganančiais Jo įsakais ir visu mokymu, skirtu mūsų sielų pataisymui (šv. vyskupas Bazilijus Didysis. Apie pasninką. Antrasis pokalbis.).

Pasninkas - tai valingas veiks-mas. Reikia skatinti save imtis gėrio

darbų. O tas, kuris neįstengs susilaikyti nuo dalies maisto, neįstengs įveikti ir didesnių bei subtilesnių aistrų. Kai nesaikingai valgoma, pradedama palaidai elgtis ir kitose gyvenimo srityse. Kristus sakė: „Danguis Karalystė jėga puolama, ir smarkieji ją sau grobia“ (Mt 11, 12). Kai nėra nuolatinės valios įtampos ir jos žygdarbių, Evangelijos įsakai teliks idealai, o ne realus žmogaus gyvenimo turinys.

Kiekvienas naujas pasninkas - tai dar viena galimybė krikščioniui ryžtingai pasikeisti pačiam, pakeisti savo gyvenimą, pasukti į kelią, kuriuo žengė šventi žmonės, ir, sekant jais, imtis meilės ir gailingumo darbų. Senovės krikščionys nurodymą pasninkauti vienijo su įsaku būti gailingiems (Lk 6, 36). Jie buvo pratę pinigus, sutaupyti ribojant maistą, dėti į specialią taupyklę ir per šventes dalyti skurstantiems. Jeigu palyginsime krikščionių gyvenimą su statoma šventove, tai jo kertiniai akmenys bus kova su aistromis, atgaila ir pasninkas, o viršūnė, vainikas - dvasingoji meilė, kuri atspindi Dieviškosios meilės šviesą.

Mums, krikščionims, labai svarbu suprasti išskirtinę pasninko svarbą sielos išganymui. Šventoji Bažnyčia, Jos tėvai, vadovaudamiesi dvasingąja išmintimi, nustatė tam tikrus pasninko periodus metų eigoje. Vienas iš jų - keturiasdešimties dienų Kalėdų pasninkas.

Tad praleiskime jį deramai, brangūs broliai ir seserys, teduoda jis naudą mūsų sieloms. Dar čia, žemėje, parodykime Dievui, jog norime nuolat būti su Juo, kad niekas mūsų neatskirtų nuo Dievo meilės amžinybėje.

Leonidas Rivinas iššventintas į kunigus

Lapkričio 13 dieną Vilniuje, Šventosios Dvasios vienuolyno katedroje, Dieviškosios Liturgijos metu, Vilniaus ir Lietuvos metropolitas Inokentijus iššventino į kunigus Visagino Paaukijimo - Panteleimono (Vvedeno - Panteleimonovskij) šventovės diakoną Leonidą Riviną.

Jo dvasios tėvas, minėtos Visagino šventovės klebonas, protojėrėjus Josifas Zeteišvilis, apibūdinamas tėvą Leonidą, nurodė, jog tai draugiškas, kuklus ir savidrausmis dvasininkas.

„Jis gerai moka anglų ir lietuvių kalbas, o tai pasitarnaus ir jo, ir mūsų bendrame darbe, santykiuose su aplinkiniais. Pasitarnaus ir jo išsilavinimas - tiek pasaulietiškas, tiek dvasinis. O malonus balsas ir muzikalumas tebepuoš mūsų pamaldas“, - sakė tėvas Josifas.

Pasak paties naujai iššventinto ganytojo, jis visada širdyje buvo tvirtai įsitikinęs, kad anksčiau ar vėliau taps dvasininku.

„Artimi man žmonės, su ku-

► Tėvas Leonidas su motinėle iššventinimo dieną.

riais bendravau, tiesiogiai tam neskatino. To nedarė nei tėvelis Josifas, nei tėvelis Georgijus, nei mama, bet būdami tikri, ne formalūs krikščionys jie tiesiog savo pavyzdžiu teikė vilties ir stiprino tikėjimą, kad ir aš galėsiu eiti jų keliu“, - prisipažino tėvas Leonidas.

„Tikiuosi, man pavyks išpildy-

ti tą nurodymą, kuris man buvo duotas vienuolyne, kai buvau iššventinamas: būti geranoriškam su visais, kurie kreipiasi prašydami pagalbos.

Dvasininko tarnystė - tai didžiulė atsakomybė; tikiuosi, Dievas padės deramai ją atlikti. Ir prašau jūsų maldų“, - pridūrė t. Leonidas.

Paremkite laikraštį!

Brangūs draugai, prašome paremti laikraštį „Stačiatikių Lietuva“ savo aukomis!

Vyskupijos laikraščio leidybą pradėjome sudėtingą metą. Karas, nepelnyti užsipuolimai prieš mūsų Bažnyčią, neregėtai išaugusios kainos, bendra ekonomikos krizė - visa tai skaudžiai smogė mūsų parapijiečiams ir visai vyskupijai. Leisti nemokamą visos mūsų Bažnyčios laikraštį skatina dėmesys jam: daugumoje šventovių laikraščio nelieka jau po kelių dienų. Ir patiems parapijiečiams prašant teko padidinti tiražą. Tai, žinoma, susiję su ženkliomis išlaidomis.

Pasakysime tiesiai: mes neišsiversime be jūsų paramos. Padėti mūsų laikraščiui galima prisidėjus prie kampanijos: „Paimk kalendoriuką - paremk laikraščio „Stačiatikių Lietuva“ leidybą“. 2023 m. kalendoriuose nurodytos pagrindinės religinės šventės, o kartu pavaizduotos ikonos, kurioms tikintieji reiškia didžiausią pagarbą (apie vieną šių ikonų - Vilniaus Hodegitriją - skaitykite 4 psl.). Kalendoriukus galima

gauti visose šventovėse, žvakių kioskuose. Ten galima ir palikti auką. Rekomenduojamas aukos dydis - 1 euras už vieną kalendoriuką ir 3 eurai - už 4 kalendoriukus.

Kalendoriukų galime atsiųsti ir paštu. Norėdami jų gauti perveskite auką į apačioje nurodytą sąskaitą (pridėkite 1 eurą persiuntimui) ir atsiųskite žinutę apie perlaidą į šį telefono numerį: +37066088599 (SMS, WhatsApp, Viber). Kartu praneškite savo pašto adresą ir norimą kalendoriukų kiekį. Galima nurodyti ir kokios ikonos atvaizdo pageidaujate ant kalendoriuko. (Be minėtos Vilniaus Hodegitrijos esama kalendoriukų su Surdegio, Aušros vartų Dievo Motinos ikonomis bei su šv. Vilniaus kankinių ikona).

Rekvizitai aukų siuntimui:

Gavėjas: Lietuvos Stačiatikių arkivyskupija

Sąskaitos Nr.

LT107044060000296350

Paiškinimas: Auka

Dėkojame visiems aukotojams už paramą.

PAIMK KALENDORIUKĄ – PAREMK LAIKRAŠČIO STAČIATIKIŲ LIETUVA LEIDYBĄ

Visos aukos bus skirtos laikraščio leidybos išlaidoms padengti

Aukos dydis:
1 kalendorius – 1 euras
4 kalendoriai – 3 eurai

Kalendoriuose pavaizduotos pagrindinės Lietuvos stačiatikių šventenybės: šventieji Vilniaus kankiniai (atvaizdas iš Šventosios Dvasios vienuolyno katedros žemutinės šventovės), Surdegio Dievo Motinos, Vilniaus Hodegitrija ir Aušros vartų Dievo Motinos ikonos

Paaukoti ir pasiimti kalendorių galite visų Lietuvos stačiatikių cerkvių žvakių kioskuose

BAŽNYTINIS KALENDORIUS. GRUODIS

PIRMADIENIS	ANTRADIENIS	TREČIADIENIS	KETVIRTADIENIS	PENKTADIENIS	ŠEŠTADIENIS	SEKMADIENIS
TITULINĖS SVENTĖS:		LIETUVOS SVENTŪJŲ PAGERBIMO DIENOS:				
<p>❖ 6 – Šv. kunigaikščio Aleksandro Neviečio garbei pašvęsta Vilniaus miesto šventovė</p> <p>❖ 10 – Ženklo (iš Dangaus) šventovė Vilniuje</p> <p>❖ 19 – Šv. hierarcho Mikalojaus Myriečio garbei pašvęstos: Vilniaus, Klaipėdos, Rudaminos ir Gegabastos šventovės</p>	<p>17 – Šv. kankinys, dvasininkas Nikolajus Jachontovas (1918 m.)</p>	<p>8 Švenčiausios Dievo Gimdytojos [vedimo] Šventovė (Paaukojimo) pašventė. Šv. kankinys, Romos popiežius Klemensas (101 m.).</p>	<p>9 Šv. hierarchas Inokentijus (liet. Inocentas), Irkutsko vyskupas (1731 m.). Šv. didžiojo kankinio Georgijaus (liet. Jurgio) cerkvės Kijeve pašventinimas (1051 – 1054 m.).</p>	<p>10 Šv. Dievo Motinos „Ženklo“ (iš Dangaus) ikona.</p>	<p>11 26-ta savaitė po Sekminių. Šv. kankinys, vienuolis ir išpažinęs Steponas Naujasis (787 m.). Šv. kankinys Irenarchas ir septynios šventosios moterys (303 m.).</p>	
<p>12 Šv. kankinys Paramonas ir su juo 370 kankinių (250 m.).</p>	<p>13 Šv. Apaštalas Andriejus, Pirmas pašauktasis (apie 62 m.). Šv. hierarchas Frumentas, Indijos (Etiopijos) arkivyskupas (apie 380 m.).</p>	<p>14 Šv. pranašas Nahumas (VII a. pr. Kr.). Šv. teisusis Filaretas Gailestingasis (792 m.).</p>	<p>15 Šv. pranašas Habakukas (VII a. pr. Kr.). Šv. vienuolis Afanasijus (liet. Atanazas), Pečerių atsiskyrelis (apie 1176 m.).</p>	<p>16 Šv. pranašas Sofonijus (635 – 605 m. pr. Kr.). Šv. vienuolis Savva (liet. Sabas) Storiėtis, Zvenigorodietis (1407 m.).</p>	<p>17 Didžioji kankinė Barbora (rus. Varvara) ir kankinė Juliona (apie 306 m.). Šv. vienuolis Joanas (Jonas) Damaskietis (apie 780 m.). Šv. kankinys, dvasininkas Nikolajus Jachontovas (1918 m.).</p>	<p>18 27-ta savaitė po Sekminių. Šv. vienuolis (abatas) Sabas (rus. Savva) Pašventintasis (532 m.). Šv. hierarchas Gurija, Kazanės arkivyskupas (1563 m.).</p>
<p>19 Šv. hierarchas Mikalojus Myriečis, stebukladaris (apie 335 m.).</p>	<p>20 Šv. hierarchas Ambrosijus Milaniėtis (397 m.). Šv. vienuolis Nilas Stolobniėtis (1554 m.). Šv. Antonijus Sijietis (1556 m.).</p>	<p>21 Šv. vienuolis Patapijus (VII a.). Šv. vienuolis Kirilas Čelmnietis (1367 m.).</p>	<p>22 Švenčiausios Dievo Motinos Gimdytojos Pradėjimas šv. teisiosios Onos įščiose. Šv. pranašė Ona, šv. pranašo Samuelio motina (1100 m. pr. Kr.).</p>	<p>23 Šv. kankiniai Mina, Hermogenas ir Eufgrafas (apie 313 m.). Šv. hierarchas Joasafas, Belgorodo vyskupas (1754 m.).</p>	<p>24 Šv. vienuolis Danielius Stulpininkas (493 m.). Šv. vienuolis Nikonas Sausasis (rus. Suchoj), Pečeriėtis, Artimosiose olose (XII a.).</p>	<p>25 28-ta savaitė po Sekminių (skirta pagerbti šventuosius protėvius). Šv. hierarchas Spiridonas Trimifunto vyskupas, stebukladaris (apie 348 m.).</p>
<p>26 Šv. kankiniai Eustratijus, Auksentijus, Eugenijus, Mardarijus, Orestas (284 – 305 m.). Šv. kankinė Lukija (304 m.).</p>	<p>27 Šv. kankiniai Tirsas, Leukijus ir Kalinikas (249 – 251 m.). Šv. kankiniai Filemonas, Apolonijus, Harianas ir Teotichas (286–287 m.).</p>	<p>28 Šv. kankinys, dvasininkas Eleuterijus, jo motina, šv. kankinė Anfija ir šv. kankinys Korivas, provincijos vadovas (eparchas) (II a.).</p>	<p>29 Šv. pranašas Agėjas (500 m. pr. Kr.). Šv. vienuolė Sofija Suzdaliėtė (1542 m.).</p>	<p>30 Šv. pranašas Danielius ir trys vaikinai: Hananijus, Mšaelis ir Azarija (600 m. pr. Kr.). Šv. vienuolis Danielius, išpažinęs, tapęs schimnininku Stefanu (liet. Steponu) (X a.).</p>	<p>31 Šeštadienis prieš Kristaus Gimimą (Kalėdas). Šv. kankiniai: Sebastijonas ir jo kariauna (apie 278 m.).</p>	<p>1 29-ta savaitė po Sekminių, prieš Kristaus Gimimą (skirta pagerbti šventuosius tėvus). Šv. kankinys Bonifacas (290 m.).</p>
<p>2 Kristaus Gimimo Prieššventė. Šv. kankinys, hierarchas Ignatas Teoforas, Antiochijos vyskupas (107 m.).</p>	<p>3 Šv. kankinė Juliona ir kartu su ja – 500 vyrų bei 130 moterų, žuvusių Nikodemijoje (304 m.).</p>	<p>4 Šv. didžioji kankinė Anastazija, kalinių globėja (apie 304 m.).</p>	<p>5 Šv. Kretos kankiniai: Teodulas, Satorminas, Euporas ir kiti (III a.).</p>	<p>6 Kristaus Gimimo Išvakarės (Kūčios; rus. „sočelnik“). Šv. kankinė, vienuolė Eugenija ir su ja šv. kankiniai Protas, Joakintas ir Klaudija (apie 262 m.).</p>	<p>Sausio 7 Mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus Gimimas (Kalėdos)</p>	

Šventė
Pasninkas

Stebuklingoji Vilniaus Hodegitrija Pokalbis

Vilniuje, Šventosios Dvasios vyrų vienuolyno katedroje, toje jos dalyje, kur yra šv. imperatoriui Konstantinui ir šv. imperatorienei Elenai pašvęstas Altorius, patalpinta ir stebuklingoji Dievo motinos ikona - Vilniaus Hodegitrija*. Toli gražu ne visi Lietuvos stačiatikiai ir net ne visi šio vienuolyno parapijiečiai žino apie šią didžią stačiatikių šventenybę, nors ji jau bemaž 6 amžius yra Vilniuje.

Ši ikona, kurios dydis - 134,5 x 90 cm, nutapyta ant 4 lentų (2 centrinės - kipariso, o šoninės - liepos). Sprendžiant iš XIX a. antroje pusėje paskelbto leidinio, kuriame pateiktos ikonos nuotraukos ir grafinis atvaizdas, Vilniaus Hodegitrija labiausiai panaši į Dievo Motinos Jeruzalės ikoną: yra jos veidrodinis atvaizdas (Kūdikis - ant kairės Dievo Motinos rankos). Vilniaus Hodegitrija dar yra Sakartvelo ir Tichvino Dievo Motinos ikonų variantas. Vilniaus Hodegitrijoje, kaip ir Tichvino, ikonoje apnuogintas dešinės Kūdikio kojytės kulnas pasuktas išorėn, kairė ranka su ritinėliu nuleista ant Jo kelių, o dešinė, laiminanti ranka, pakelta aukščiau nei Tichvino ikonoje.

Pasak padavimo, tai viena iš seniausių ikonų; ją nutapė evangelistas Lukas Dievo Motinai dar esant gyvai. Iš Palestinos šią ikoną perkelta į Konstantinopolį.

Rašoma, kad ši Bizantijos imperatorių relikvija 1472 m. į Maskvą pateko kartu su Sofija Paleolog, būsimąja didžiojo Maskvos kunigaikščio Joano III Vasiljevičiaus sutuoktine. Kita, mažiau žinoma versija skelbia, kad Maskvos kunigaikščiai šią ikoną gavę iš Haličo valdovų, tituluotų vadinamosios Raudonosios Rusios karaliais, o jiems ikoną padovanojęs Bizantijos imperatorius.

Vilniaus vardą gavusios ikonos patekimas į Lietuvos sostinę siejamas su 1495 metų vasario 15 d. Maskvos kunigaikštystės Jelenos Joanovnos atvykimu. Tekėdama už Lietuvos didžiojo kunigaikščio Aleksandro Jogailaičio ji iš Maskvos atsivežė Dievo Motinos ikoną, kuria ją palaimino tėvai: didysis Maskvos kunigaikštis Joanas III Vasiljevičius ir Sofija Paleolog.

Iš pradžių ikona buvo kunigaikščių rūmuose, Lietuvos didžiosios kunigaikštienės ir Lenkijos karaliaus Jelenos Joanovnos kambariuose. 1513 metų sausio 24 dieną ji mirė, ir, vykdant jos testamentą, ikona buvo patalpinta virš jos kapo Vilniaus stačiatikių Skaisčiausiosios (Užmigimo) katedroje. Bet manoma, kad pati Jelena Joanovna, dar būdama gyva, galėjo perduoti Vilniaus ikoną Skaisčiausiosios katedrai.

1569 ar 1570 m., vykstant deryboms Livonijos karo metu, Maskvos atstovai bandė susitarti

► Stebuklingoji Dievo Motinos ikona, kuri vadinama Vilniaus Hodegitrija, yra Šventosios Dvasios vienuolyno katedroje, kairėje pusėje nuo centrinio Altoriaus. Aleksiejaus Litvinovo nuotr.

dėl Vilniaus ikonos gražinimo. Jie žadėjo už ją atiduoti 50 kilmingų Lietuvos šeimų atstovų, patekusių į nelaisvę, tačiau šis pasiūlymas nebuvo priimtas.

Paskelbus Brastos (Bresto) religinę uniją 1596 m., dauguma stačiatikių šventovių Lietuvos sostinėje atiteko unitams. 1608 m. jie tapo ir Skaisčiausiosios katedros šeimnininkais. Norėdami išsaugoti senąją Dievo Motinos ikoną, stačiatikiai 1608 ją perkėlė į šv. Mikalojaus Myriečio šventovę (Nikolskij chram). Ten pateko ir kitos bažnytinės vertybės, buvusios katedroje. Šv. Mikalojaus cerkvę 1514 m. pastatydino

► Prieš I Pasaulinį karą daryta dingusios ikonos nuotrauka

kunigaikštis Konstantinas Ostrogiškis pergalės prie Oršos garbei. Bet 1609 m. ir Mikalojaus cerkvę perėmė unitai; Vilniaus ikoną gražinta į ankstesnę buvimo vietą - Skaisčiausiosios katedrą. 1610 m. ji sudegė, 1612 m. - atstatyta, bet 1613 m. neteko pagrindinės metropolijos šventovės satuso: jis atiteko Švenčiausiosios Trejybės šventovei, esančiai to paties pavadinimo vienuolyne, kuris tapo unitų dar 1609 m.

Vilniaus ikona visus 400 buvimo Vilniuje metų vis buvo puošiama brangiomis atnašomis. 1677 m. iš sidabrinė ikonai skirtų votų jai buvo pagaminti kaltiniai aptaisai. Dievo Motinos ir Kūdikėlio drabužiai buvo sidabriniai, papuošti paausiuotais žiedais ir ereliais. Fonas buvo pagamintas filigraninės technikos būdu. Šią techniką pasitelkta ir Dievo Motinos karūnai. Virš Jos galvos karūną prilaikė du angelai iš paausiuoto kaltinio sidabro. Sidabrinė paausiuota Kūdikio karūna buvo papuošta trimis brangakmeniais. Ikonos foną dengė sidabrinės „lentelės“. Ant vienos iš jų buvo pavaizduotas klūpančios moters reljefas (manoma, kad didžiosios kunigaikštienės Jelenos Joanovnos). 1701 ir 1781 metų archyvuose dokumentuose mi-

nima, kad Vilniaus ikona dar buvo papuošta ir daugybe brangakmenių (jie ten vardijami). Tarp šios gausybės - 55 perlų vėriniai prie Dievo Motinos kaklo, o prie kūdikio - 33 karoliukų vėriniai.

1866 m. aptaisus nuimta, palikta tik basmos rėmus pakraščiuose („basma“ - plonos dekoratyvinės metalo plokštelės). Iš nuimto sidabro bei kitų suaukotų brangenybių Peterburgo juvelyras A. Sokolovas pagamino naujus aptaisus su uždėtiniais nimvais, papuoštais ornamentais bei briliantais ir deimantais; be to, su karūna Dievo Motinai. Ikonai buvo pagaminti ir nauji bronzos rėmai. Tais pačiais metais dailininkas V. Vasiljevas restauravo (apvalė) pačią ikoną.

Prasidėjus Pirmajam Pasauliniam karui Rusijos civilinė ir religinė valdžia iš netoli fronto esančios Lietuvos bei Baltarusijos į Rusijos gilumą evakavo seniausias ir didžiausias stačiatikių vertybes.

1915 metų rugpjūtį Vilniaus ikoną kartu su trijų Vilniaus kankinių relikvijomis išvežta į Maskvą, Dono vienuolyną. Tolesnis šios ikonos likimas nežinomas.

Vilniaus ikona, dabar esanti Vilniaus Šventosios Dvasios vienuolyne, taip pat yra stebuklinga. Beje, iš visų žinomų šios ikonos variantų ji tiksliausiai atkartoja originalą. Vienuolyne esančioje ikonoje tapytojas pavaizdavo net originalą puošusius perlus, brangakmenius ir netgi jo bronzinius rėmus. Tik Švenčiausiosios Dievo Gimdytojos veidas, kiek galima spręsti iš senų, iki revoliucijos darytų nuotraukų, kopijuojant įgavo šiek tiek kitokią išraišką.

Dabartinis ikonos variantas iš originalo tapytas 1915 metais. Ilgainiui ikona patamsėjo, tapo sunkiai įžiūrima. Bet paskutinę praėjusio šimtmečio dekadą atvaizdas vėl nušvito. Tokie dalykai nutinka stačiatikių ikonoms. Iki juodumo patamsėjusios ikonos netikėtai pradeda valytis; vėl ima spindėti paausavimas, atsiranda spalvų žaismė...

Manoma, jog tai įvyksta, nes šventovėje pagausėja tikinčiųjų, ir jie dažniau meldžiasi prie stebuklingojo paveikslo, prašydami pagalbos ir užtarimo. Tiesa, skeptikai tikina, kad ikoną tiesiog apvalė nuo dulkių ir sudžiū, susikaupusių beveik per amžių.

Vilniaus Hodegitrija laukia mūsų su mūsų skausmais, nelaimėmis, begyvenant patiriamomis problemomis; laukia visų, kas prieina prašyti pagalbos ir paguodos, apsaugos ir maldų prie Jos Sūnaus sosto.

Švenčiausioji Dievo Gimdytoja, gelbėk mus!

* „Hodegitrija“ reiškia - „Rodanti kelią“; „Vedanti keliu“

Trakų vyskupas AMBROSIJUS
Vilniaus ir Lietuvos vyskupijos vikaras

Krikščioniškoje tradicijoje išpažintiniai labai svarbus vaidmuo. Tikinčiojo, krikščionio dvasinis gyvenimas negali būti normalus be reguliaraus dalyvavimo šiame Slėpinyje. Todėl labai svarbu tinkamai jam pasirengti.

Stačiatikių tradicijoje šis pasirengimas reiškiasi pirmiausia tuo, kad žmogus iš anksto, dar iki išpažinties, suvokia padaręs nuodėmių, be to, jis nusiteikia atgailai dar ir padedant dvasininkui, kuris prieš pat išpažintį sako specialiai tam skirtas maldas.

Be kita ko, šiose maldose minimos ir pagrindinės nuodėmės, kurias darome begyvendami. Jas būtų galima sąlyginai suskirstyti į tris kategorijas: nuodėmės Dievui (tai nederamas, nepagarbus požiūris į Viešpatį, kuris reiškiasi tuo, kad Jam nedėkojame, Jo nešloviname, o priešingai - piktžodžiaujame); nuodėmės artimui (visiškai nepaisome įsako jį mylėti); nuodėmės sau (savo sielai ir kūnui).

Šis parengiamasis Slėpinių vyksmo etapas iš esmės yra savitas dvasios „iššildymas“. Tai nelyginant automobilio variklio užvedimas ir iššildymas prieš imant kur nors išibėgėjus važiuoti.

Pasibaigus pasirengimui, žmogus prieina prie analojaus ir atgailauja jau dėl savo paties konkrečių nuodėmių. Nors jas išpažįsta kunigui, bet jo asmenyje - Pačiam Dievui.

Ką svarbu atminti per išpažintį? Reikia minėti savo, o ne kieno nors kito nuodėmes ir nebandyti kvosti dvasininko - būna ir taip. Kalbant apie išpažintį priimančią dvasininką, tai svarbiausias jo uždavinys - ne trukdyti, o padėti. Kai išpažintį atliekančiam tikinčiajam sunku paminėti tas ar kitas nuodėmes, dvasininkas gali jam pateikti atsakymą menantį klausimą. O jeigu nuodėmės paminėtos, ir dvasininkas mato, kad jas paprastai lydi kitos nuodėmės, jam dera ir apie šias pasiteirauti. Pavyzdžiui, kuomet asmuo linkęs smerkti kitus, ši nuodėmė visada kylo dėl smerkiančiojo puikybės ir perdėtos savimanos bei dėl negailestingo požiūrio į artimą.

Bet dera paisyti ir bendros taisyklės, kad išpažintis neturi tapti išsamiu pokalbiu dvasinio gyvenimo temomis. Asmuo, atliekantis

su vyskupu Ambrosijumi apie išpažintį

išpažintį, gali pateikti dvasininkui vieną konkretų, trumpą klausimą, jeigu jam neaišku, ar jis padarė nuodėmę pasielgęs vienaip, o ne kitaip jo minimoje situacijoje. Ir viskas. Dvasininkui taip pat dera glaustai atsakyti.

Rengiantis išpažinties Slėpiniui reikia tarsi „sietu“ perkratyti ne tik tai, ką sakėme, galvojome ir darėme per laiką, praėjusį nuo paskutinės išpažinties, bet ir vėl peržvelgti visą savo gyvenimą. Nes būna, kad tai, ko anksčiau nelaiškėme nuodėme, ką gal net buvome priskyre savo laimėjimams, po kiek laiko gali atrodyti visai kitaip. Labai svarbu „grįžti“ į praeitį ir deramai, vadovaujantis nauja dvasios rega, įvertinti tai, ką anuomet esame nuveikę.

Pasauliečiai dažnai klausia, ar per išpažintį jiems dera vardinti nuodėmingas mintis, ar reikia apsiriboti tik veiksmais. Jeigu šios mintys įkyrios, jeigu jos dažnai kartojasi ir gali pastūmėti į nuodėmę, jeigu jos trukdo melstis, rengtis išpažinčiai, Šventųjų Slėpinių priėmimui, jas verta paminėti. Tokių minčių atskleidimas iš esmės yra tai, ką vadiname „minčių išpažinimu“ (rus. „otkrovenije pomyslov“). Tokių minčių šaltinis - demoniškos jėgos, todėl veiksmingiausias kovos su jomis būdas: atskleisti jas per išpažintį. Tam reikia įveikti „mažą gėdą“, kurią patiriame, kai vardijame savo nuodėmingas mintis vien dvasininkui, norėdami išvengti didesnės gėdos, laukiančios kitame gyvenime, kai prieš Kristų ir kitus žmones atsistosime su visu savo „grožiu“, o iš esmės - su nuodėmių nuogumu.

Per Išpažinties Slėpinį prašydami, kad Dievas atleistų mūsų nuodėmes, nepamirškime, jog ir nusikaltus žmonėms reikia paprašyti atleidimo. Atminkime, jog susitakymas su artimu yra svarbiausia dalyvavimo Išpažinties ir Šventųjų Slėpinių priėmimo Sakramentuose. Ir prašymas atleisti neturi būti formalus: jį turi lydėti veiksmai. Tarkime, jeigu atsiprašėte už tai, kad palikote neplautus indus, turite ne tik pažadėti ateityje to nedaryti, bet ir suplauti tuos indus. Tik veiksmas liudija, kad mūsų esybėje įvyko pokytis, ir mes tikrai prašome atleisti.

Vidinis pokytis ir yra tikras atgailos vaisius. O kai išmoksime deramai atgailauti už nuodėmes žmonėms, tąsyk ir mūsų santykiai su Dievu klostysis teisingai.

Atsakymai į klausimus

- Kaip nepasiduoti giliam liūdesiui? Juk mes pastoviai išpažintame nuodėmes. Kaip išvengti nuolat kylančių minčių apie jas ir apie tai, kokie mes esame blogi? Iš kur semtis jėgų džiaugsmui ir kas jį galėtų teikti? Kai visą laiką galvoji apie nuodėmes, kaip kaip apima liūdesys.

- Džiaugsmo šaltinis - Viešpats. Todėl labai svarbu reguliariai eiti išpažinties ir priiminėti Švenčiausiosius Slėpinius. Susivienijimas

su Viešpačiu, šviri sąžinė ar bent pastangos darytis geresniam teikia vidinio džiaugsmo. Be to, žmonėms, ypač linkusiems į melancholiją ar patiriantiems įvairių sunkumų, labai svarbu rasti, už ką dėkoti Dievui. Jonas Auksaburnis sakydavo: „Šlovė Dievui už viską! O jam teko patirti daug persekiojimų, bet jis vis šlovino Dievą. Ir trečia: kuomet įstengsime suvokti, kad ir

mės dažnai tampa chroniškoms dvasios ligomis - aistromis. Ir įveikti jas tik išpažinties dėka neįmanoma. Juk ir su chroniškoms kūno ligomis nesusidorosime išgėrę tablete. Labai sunku išsiskirti, vienu ypu nustoti dariusi tai, kas praktiškai tapo mūsų esme, tuo, ką dažnai vadiname charakteriu. Bet iš lėto, laipsniškai - galima. Į vieną ir tą patį purviną klaną galima įlipti iki

abejo, galite atlikti išpažintį kitam dvasininkui, kuris ten tarnauja. Tačiau svarbu vengti ydingos praktikos, kuomet pastoviai einama išpažinties pas skirtingus dvasininkus ir išpažįstamos tos pačios nuodėmės. Tai panašu į bėgiojimą pas skirtingus gydytojus, užuot turėjus vieną, kuris labai gerai žino, kokios jūs būsenos, kokios jūsų negalios, todėl gali efektyviau jus gydyti.

sus Slėpinius. Kartą mano dvasios tėvas Švč. Trejybės Sergijaus lauroje priiminėjo rusų kalbos nemo-kančio užsieniečio išpažintį. Tas žmogus vis kažką nesuprantamai kalbėjo. Kaip į tai reagavo mano nuodėmklausys? Jam rūpėjo to asmens būseną. Dvasios tėvas sakė: „Matau, kad jis sugrudęs, atgailauja ir, ne žodžio nesupratęs, išrišau nuodėmes, leidau priimti Švenčiausiosius Slėpinius“. Ar šių veiksmų logika aiški? Buvo aki-vaizdu, kad to žmogaus, užsieniečio, būseną tapo tokia, kokios reikia priimant Švenčiausiosius Slėpinius. Tai - atgailaujančio muitininko, o ne fariziejaus būseną (Lk 18, 9 - 14).

- Kada geriau eiti išpažinties, norint sekmadienį priimti Švenčiausiosius Slėpinius?

- Eiti išpažinties geriausiai išvakarėse, šeštadienį. Ir reikia stengtis šeštadienio vakarą ir sekmadienio rytą, iki Švenčiausiųjų Slėpinių priėmimo, akylai save stebėti, saugojant dvasią nesuteptą.

- Ką daryti, jeigu vaikai sako nenusidėję ir nenori eiti išpažinties prieš priimdami Švenčiausiosius Slėpinius?

- Su vaikais reikia dirbti, dvasiškai dirbti. Jeigu vaikai dar nesuaugę ir gyvena su jumis, jų gyvenimas vyksta jums matant, todėl galite jiems priminti daug dalykų, kuriuos jie mielai pamirštų. Reikia vaiką pratinti, jog negalima nei prie stalo sėsti nenusimazgojus rankų, nei priimti Švenčiausiųjų Slėpinių neatlikus išpažinties. Vaikas gal ir neapvalys sielos nuo visų nešvarumų, bet nors ją „apiplaus“. Reikia, kad vaikai kiek įmanoma anksčiau suvoktų, jog nepasirengus Slėpiniui nebus reikiamo poveikio. Be to, kaip jau minėjau, žmogui, tiek suaugusiam, tiek vaikui, reikia turėti vieną nuodėmklausį, kuriam jis reguliariai atliktų išpažintį. Vaikščioti pas skirtingus dvasininkus - ne pati geriausia praktika. Savaime aišku, kad čia, kaip ir visur kitur, tėvų pavyzdys yra veiksmingiausia pedagogikos priemonė.

Apibendrinamas mūsų pokalbį norėčiau pasakyti, kad Išpažinties Slėpiniui reikia deramai pasirėngti, o jo eigoje - būti sugrudusiam, atgailos būsenos. Reguliariai einant išpažinties įprantama atgailauti, dvasinis gyvenimas įgauna tam tikrą tolygų ritmą, o tai krikščioniui, stačiatikiui padeda atlikti visa, kas tik įmanoma, kad Viešpats galėtų jame reikštis Švenčiausiųjų Slėpinių priėmimo ir Patepimo Šventuoju aliejumi Slėpinių dėka. Apie šiuos Sakramentus pasakosime kituose straipsniuose.

Straipsnis parengtas remiantis vyskupo Ambrosijaus dvasiniu pokalbiu su Vilniaus dekanato parapijiečiais. Pokalbis vyko 2022 metais, spalio 30 d., Skaisčiausiosios katedroje (rus. Prečistenskij kafedralnij sobor).

► Kunigas vienuolis Tichonas priima išpažintį. A. Aleksiejaus Litvinovo nuotr.

liūdni, skaudūs mūsų gyvenimo dalykai kilo ne savaime, o Dievas jiems leido įvykti arba skyrė, nes jie pasitarnauja mūsų sielos išganymui, tuomet ir vardan šio didžio tikslo patiriamos negandos teik mums paguodos. Juk jos mums skirtos mylint. Žmonės, kurie taip žvelgia į savo gyvenimą, apskritai nesisieloja. Priešingai, kuomet nėra jokių sunkumų, jie net nusimena, nes mano, jog Viešpats juos pamiršo: nesiunčia išbandymų, skais-tinančių sielą. Ketvirta: Viešpats patvarko taip, kad mūsų gyvenime būtų įvairių progų parodyti, kad Jį mylime, todėl, nepaisant patiriamų sunkumų, renkamės dorą, o ne nuodėmę. Na, o galimybė išreikšti meilę Dievui taip pat labai džiugina tikintį žmogų. Matote, kiek turime priežasčių džiaugtis? Ir dar vienas dalykas: jeigu apsidairysime ir objektyviai įvertinsime, kaip kartais sunkiai gyvena kiti žmonės, kokia našta juos slegia, tąsyk suprasi-mė, kad mes dar labai labai toli nuo tokių dalykų, dėl kurių išties verta liūdėti.

- Ar normalu, kad mes metų metus atgailaujame dėl tų pačių, besikartojančių nuodėmių, vis „kalame“ tą patį, tarsi niekas nesikeistų? Ar taip yra todėl, kad esame prasti krikščionys?

- Keitimosi į gera kelias - ilgas ir erškėčiais klotas. Mūsų nuodė-

kelių, galima iki kulkšnių, o galima ir visu kūnu išsivolioti. Ir toliau eiti, nepraleidžiant nė vieno klano, kuriame galima išsitempti: juk jau esi purvinas, tad ar bevarta saugotis?! O galima, įžengus į purvą išsyk skubiai apsisvalyti ir toliau stengtis išlikti švariam, aplenkti pasitaikančias balas. O jeigu, nepaisant pastangų, vėl susitapama, vėl einama apsisvalyti. Ir taip - visą gyvenimą. Kaip manote, kuris iš šių žmonių galiausiai bus švaresnis, ir kurio iš jų avalynė bus mažiau nukentėjusi - pirmo ar antro? Atsakymas aiškus. Akivaizdu ir tai, kad būtina atgailauti, nepaisant pagundos manyti, jog niekas nesikeičia, viskas lieka, kaip buvę. Keičiasi, bet ne taip greitai ir ne taip pas-tėbimai, kaip norėtume.

-Ar išpažintį būtina atlikti vienam ir tam pačiam dvasininkui, ar nesvarbu, kam ją atlieki? Ar pasauliečiui reikia turėti dvasios tėvą?

- Dvasios tėvas - tai žmogus, su kuriuo jūs reguliariai tariatės dėl dvasinio gyvenimo dalykų: kaip dažnai jums reikia eiti išpažinties, priiminėti Švenčiausiosius Slėpinius, kaip griežtai pasninkauti ir t.t. Jis už jus meldžiasi, jūs meldžiatės už jį, ir, kiek tai įmanoma, einate išpažinties tik pas jį. Jei dėl kokios nors priežasties esate kitoje vietoje, kitoje šalyje, tąsyk, be

Ir dar vienas dalykas. Labai gerai, jei jums gėda bent kunigui išpažinti savo nuodėmes. Juk Dievo labai dažnai nebijome, o jeigu ir dvasininkai atsitiktiniai, ir jie nuolat keičiasi, tąsyk reikalai visai prasti. Kuomet yra tik vienas nuodėmklausys, ir mes dvidešimt penktą kartą ateisime išpažinti tą pačią nuodėmę, gal bent tada susimąstysime ir tarsime: gal jau pakaks, gal metas baigti ir dvidešimt šestą kartą nekartoti tos nuodėmės?

- Ar būtina kiekvieną sykį, prieš priimant Švenčiausiosius Slėpinius, eiti išpažinties? Juk tai - skirtingi Sakramentai.

- Jeigu Švenčiausiosius Slėpinius priimate kartą per savaitę, prieš tai būtina eiti išpažinties. Praėjusiais metais mūsų vyskupijos Ganytojų pasitarime buvo nutarta, jog praktikuojančiam krikščioniui reikia eiti išpažinties ne rečiau nei kartą per savaitę. Jeigu Švenčiausiosius Slėpinius priimate dažniau nei kartą per savaitę ir nuo paskutinės išpažinties nepadarėte rimtesnės nuodėmės, galima ir neatlikti išpažinties. Kodėl reikia ją atlikti prieš priimant Švenčiausiosius Slėpinius? Todėl, kad išpažintis - tai ne ataskaita apie nuodėmes. Išpažintis padeda žmogui pasijusti tam tikros atgailaujančiojo būsenos, kuri būtina norint deramai priimti Švenčiausio-

Mikniškėse - sugriautos koplyčios

Tie, kam teko lankytis Mikniškėse, pamena, jog ten cerkvėje labai nedaug vietos, ir per pamaldas tikintiesiems tenka glaustis priestate - lyg ir priebažnytyje, jungiančiame cerkvę su varpine (ši anksčiau stovėjo atskirai). Varpinės ir cerkvės pastatai buvo sujungti dar tėvo Pontijaus (liet. Poncijus) Rupyševio laikais; ėmus gausėti Mikniškių bendruomenei, iškilo reikalas išplėsti cerkvės erdvę.

Margarita ARTAMONOVA
menotyrininkė

Nedidelė medinė šventovė Mikniškėse iškilo dvaro savininkei Anastazijai Dementjevnei Koreckajai nutarus pastatyti namų cerkvę velionio vyro ir dviejų mirusių dukterų atminimui. Šį jos sumanytą palaimino dvasingieji Optos senoliai. Piligriminė jos kelionė į šį vienuolyną įvyko 1915 m. pradžioje. Išvalgūs Optos vienuoliai palaimino Koreckąją didesnės šventovės statybai, bet ji pasielgė savaip: statyti teko karo metais (darbus pradėta 1915 m.; yra duomenų, kad juos užbaigta iki 1917 m.). Belieka stebėtis, jog iš viso pavyko įgyvendinti šį architektūros projektą.

Atsiradus papildomai pastato erdvei, jungiančiai cerkvę su varpine, visas šis darinys įgijo medinėms cerkvėms būdingą sandarą. Tik tiek, kad papildoma patalpa paprastai tampa refektoriumi, o čia jos reikėjo, kad pati cerkvė būtų erdvesnė. Tai tarsi priebažnytis.

Dabar ši patalpa atrodo kaip ikonų galerija. Čia matome keliomis eilėmis glaudžiai sukabintus religinio turinio darbus. Jie yra ir skirtingo stiliaus, ir nevienodos meninės vertės, ir įvairiausios kilmės. Matyt, dauguma jų - dovanos bendruomenei.

Pagrindinėje cerkvės patalpoje, kur yra presbiterija, dėmesį atkreipia kokybiškai atliktos didelės senovinės ikonos. Penkiolika šių ikonų dėl stiliaus, formato ir technologijos bendrumo sudaro vieną ciklą. Išilgai sienų patalpintos šešios itin didelės (270 x 120 cm) ikonos. Jose pavaizduoti: šv. Mikalojus Myrietis, šv. Vilniaus kankiniai (Antonijus, Joanas ir Eustachijus), šv. kunigaikštis Aleksandras

► Mikniškių šventovės ikonose: Šv. hierarchas Mikalojus Myrietis; šventieji Vilniaus kankiniai Antonijus, Joana ir Eustachijus; šv. kunigaikštis Aleksandras Nevietis. Nuotraukos iš Mikniškių bendruomenės archyvo.

Nevietis, šv. Dievo Karvedys Arkangelas Mykolas, šv. kunigaikščiai Borisas ir Glebas, šv. didysis kankinys Jurgis (rus. Georgij). Dar viena tokio dydžio Gelbėtojo ikona yra presbiterijoje, bet ji gerai matoma, kai atveriami Altoriaus vartai. Visos šios ikonos tapytos aliejiniais dažais ant metalo lakštų. Viršus pusiau apvalus. Šventieji pavaizduoti visu ūgiu, fonas paauksuotas su mozaiką primenančiu raiziniu. Tapybos darbai atlikti XIX a. antrajai pusei būdingu „akademiniu“ stiliumi.

Tai pasakytina ir apie kitas šio ciklo ikonas. Jos taip pat viršuje pusiau apvalios, toks pats jų fonas, o skiriasi tik tuo, kad jos nutapytos ant kito, itin savito pagrindo; kaip skelbia šaltiniai, - ant Vezuvijaus lavos. Tie, kas laikė šias ikonas rankomis, patvirtina, kad jų pagrindas - akmeninis.

Yra 8 tokios ikonos. Jos mažesnės, nors taip pat išpūdingo dydžio: 150 x 54 cm. Šventieji čia pavaizduoti sėdintys.

Keturios šių ikonų patalpintos ant cerkvės sienų. Tai šv. apašta-

lams lygaus kunigaikščio Vladimiro, šv. apaštalams lygios kunigaikštienės Olgos, šv. vienuolės Eufrosinijos Polockietės bei šv. kunigaikščio Daumanto atvaizdai. Dar keturios ikonos faktiškai patalpinotos ikonostase. Jose pavaizduoti: šv. kankinys, hierarchas. Makarijus, Kijevo metropolitas, šv. hierarchas Dmitrijus Rostovietis (iš kairės ikonostasos pusės), o iš dešinės - šv. Pečerų vienuolis Feodosijus (su išskleistu ritinėliu rankose) ir šv. Pečerų vienuolis Antonijus (jis laiko Dievo Gimdytojos Užmigimo ikoną).

Šių ikonų istorija tokia. Dabar Mikniškėse, Dievo Motinos ikonai „Visų liudinčiųjų Džiaugsmas“ pašvęstoje cerkvėje (rus. „Skorbiasčenskij chram“), esančios 15 ikonų iš pradžių buvo patalpintos Aleksandro Neviečio koplyčioje. Ją statyta 1863 - 1865 m. Vilniaus centre, tuometinėje Georgijaus (Jurgio) aikštėje. Koplyčia buvusi skirta karių, žuvusių malšinant 1863 m. lenkų sukilimą, atminimui. Koplyčių projektavo du architektai akademikai: peterburgietis Aleksandras Rezano-

vas ir vilnietis Nikolajus Čaginas.

Tai buvo centriškas aštuoniasienis pastatas, kurio kiekviena siena buvo pusiau apvali viršuje. Iš lauko pusės per sienų perimetrą, giliose nišose, buvo patalpintos 3 m. aukščio ir 1,5 m. pločio balto marmuro plokštės, ant kurių aukso raidėmis buvo įrašyti 417 žuvusių karininkų ir eilinių karių vardai. Koplyčios viduje, ant sienų, buvo 7 ikonos (jų vieta atitiko išorėje esančių atminimo plokščių vietą). Šios septynios ikonos buvo tapytos ant metalinio pagrindo. Gelbėtojo atvaizdas buvo centre - priešais įėjimą.

Antras koplyčios aukštas iš esmės buvo įrengtas kupolo pagrindu. Čia nišos buvo išdėstytos po dvi kiekvienoje sienoje, vadovaujantis romanikos stiliaus dvigubo suapvalinto lango principu. Ir iš lauko pusės kas antroje, t.y. keturių sienų nišose buvo patalpinta po dvi, t.y. iš viso - 8 ikonos. Kitose keturiose sienose buvo langai, kurių dėka į vidų pateko dienos šviesa.

Koplyčios pastatą vainikavo neaukštas aštuoniabriaunis piramidinis stogas su mažu paauksuotu bokšteliu ir su paauksuotu stačiatikių kryžiumi.

Yra žinoma, jog visas ikonas šiai Aleksandro Neviečio koplyčiai tapė akademikas Vasilijus Vasiljevičius Vasiljevas (1827 - 1894 m.). Amžininkai didžiai vertino šio menininko, užsiimančio išimtinai sakraliniu menu, darbus (juos ne sykį spausdinta žurnale „Vsemirnaja iliustracija“; liet. „Viso pasaulio iliustracijos“). Vasiljevo religiniai paveikslai pasižymėjo akademines pakraipos tapybos darbų realistiškumu, o kartu bizantiškajai tradicijai būdingu „griežtumu“.

Kai dėl paties šio menininko asmenybės, tai jis kilęs iš baudžiauninkų šeimos, gyvenusios Kostromos gubernijoje, Ivaškovo kaime. Kai jam buvo dešimt metų,

jį atidavė mokyti į tapybos dirbtuves, buvusias Peterburge. 1847 - 1851 m. jis mokėsi Imperatoriškoje dailės akademijoje kaip „laisvas“ mokinys. Baigęs Akademią gavo „istorinės ir portretų“ tapybos „neklasinio“ dailininko vardą, o 1855 m. jam buvo suteiktas „paskirtojo“ dailininko vardas. Paprastai jį gaudavo tie, kurių darbus Akademijoje įvertindavo didžiuoju aukso medaliu. Imperatoriškoji meno akademija „Bizantiškojo stiliaus tapybos darbų“ akademiko vardą Vasiljevui suteikė 1858 m. (už ikoną „Dievo Motina su praamžiu Kūdikiu“).

Kaip minėjome, Vasiljevas kūrė tik sakralinio turinio darbus: ikonas ir freskas cerkvėse. Gali būti, kad dėl šios priežasties jo vardo sovietmečiu neminėta, ir dabar apie jį mažai žinome. Jam buvo užsakoma puošti freskomis Maskvos, Sankt - Peterburgo bei jų apylinkių cerkves. Be to, jis darbavosi ir įrengiant stačiatikių šventoves Nicoje (1850 m.), Varšuvoje (1853 m.), Florencijoje (1853 m.).

1861 m. Vasilijus Vasiljevičius tapė ikonas „Caro“ ikonostasui, kuris buvo skirtas Počajevo laurai, Užmigimo katedrai. Ikonostasas taip vadinamas, nes jį buvo užsakęs caras Aleksandras II. 1859 m. jis lankėsi Lauroje ir šios piligrimystės atminimui ir užsakė ikonostasą. Šio caro nurodymu buvo pastatyta ir minėta Aleksandro Neviečio koplyčia Vilniuje; užsakymą ikonoms šiai koplyčiai Vasiljevas gavo 1863 m.

Tačiau koplyčios istorija, deja, liūdna. Ne visi ją laikė žuvusių karių memorialu: kai kam tai buvo nekenčiamas sukilimo nuslopinimo paminklas. Pirmas bandymas sunaikinti koplyčią įvyko 1904 m. kovo 3 d., kuomet nenustatyti asmenys pabandė susprogdinti pastatą. Tiesa, tąsyk didelės žalos jam

► Aleksandro Neviečio koplyčia pastatyta 1863 - 1865 m. ir sugriauta 1919 m.

ikonos Šv. Kotrynos cerkvės istorija

► Šv. Pečery vienuolių Feodosijaus ir Antonijaus ikonos.

nepadaryta, ir netrukus už suaukotas lėšas jis buvo atrestauruotas.

1919 m., pasikeitus valdžiai, koplyčią vis dėlto sunaikinta. Kaip matyti iš senos nuotraukos, ją ne sprogdinta, o išardyta. Išliko net memorialinės plokštės, su žuvusių karių vardais (jas perduota Skaisčiausiosios katedrai). O ikonas perkėlė į Mikniškių namų cerkvę (jų paprašė Anastasija Koreckaja). Kaip matyti senose nuotraukose, įspūdingo dydžio ikonos, atitinkančios cerkvės su dideliais, šviesiais langais aukštį, suteikė jos interjerui vizualinio erdvumo, nors iš tikrųjų Mikniškių cerkvė ir nedidelė.

Na, o vieta, kur stovėjo koplyčia, išliko, sakytume, mistiškai patraukli: ji niekada nebuvo tuščia; čia vis iškilavo paminklai, atspindintys politines permainas Lietuvos istorijoje. Vilniaus kraštą prijungus prie Lenkijos, Georgijaus (Jurgio) aikštė gavo lenkų rašytojos Elizos Ožeško vardą.

O ten, kur stovėjo koplyčia, rašytojos garbei įrengta fontaną paminklą. Jis garsėjo tuo, kad neveikė. Pasibaigus Antrajam Pasauliniam karui, fontaną išardyta, ir buvusios koplyčios vieta tapo generolo Černiachovskio kapais. Aikštė taip pat gavo jo vardą. 1950 m. joje pastatyta paminklą šiam karvedžiui. Bendras jo aukštis buvo 7 m. (paminklą kūrė skulptorius Tomskis).

Suirus Sovietų Sąjungai, Černiachovskiu skirtą monumentą taip pat demontuota; karvedžio palaikus išvežta į Maskvą ir palaidota Novodevičo kapinėse.

1989 m. Černiachovskio aikštė gavo Savivaldybės vardą, o 2007 m. ir jo neliko: ji tapo Vinco Kudirkos aikšte. Dar po dvejų metų buvusios koplyčios vietoje atsirado paminklas Lietuvos himno autoriui (skulptorius Arūnas Sakalauskas). Skulptūrą iškilmingai atidengta 2009 m. liepos 5 d.

Gruodžio 7 d. - Vilniaus šv. Kotrynos (Jekaterinskaja) cerkvės titulo diena. Šios antrą šimtmetį gyvuojančios šventovės istorija glaudžiai susijusi su Vilniaus general-gubernatoriaus Aleksandro Potapovo šeima.

Potapovas buvo vedęs garsios Rusijos kunigaikščių Obolenskių giminės atstovę Jekateriną Vasiljevną. Minėtas pareigas Potapovas ėmė eiti 1868 m., o jau 1869 m. pradžioje jo sutuoktinės pastangomis Vilniuje ėmė veikti labdaros bendrija „Dobrochnojaja kopejka“ („Geranoriškoji kapejka“), sutelkusi būrį žinomiausių, o kartu ir pasiturinčių vilniečių. Jų bei kitų geradarių lėšomis buvo steigiamos amatų mokyklos, lopšelis dirbančių moterų vaikams, skalbykla varguomenei ir kt.

General-gubernatoriaus vasaros rezidencija buvo Žvėryne. Jekaterina Potapova pasirūpino, kad joje atsirastų nedidelė namų cerkvė. Nuoširdžiai tikėdama Dievą ši aristokratė visaip stengėsi tarnauti artimui. Ji dažnai lankėsi ligoninėse ir darbavosi ten kaip slaugė. Budėdama prie sergančiųjų cholera Jekaterina Potapova užsikrėtė šia liga. Ji sunkiai sirgo ir užgeso 1871 m. rugpjūčio 3 d.

Potapovas mylimos žmonos atminimą nutarė įamžinti pastatydindamas mūrinę cerkvę vietoj kuklios medinės namų šventovės. Žemės savininkas - kunigaikštis P. Vitgenšteinas sutiko skirti 375 m² sklypą būsimai cerkvei. Jos projektą rengė akademikas N. Čaginas. Ir 1872 m. Žvėryne jau stovėjo nauja nedidelė, daili mūrinė cerkvė. Vilniaus ir Lietuvos arkivyskupas Makarijus (Bulgakovas)

► Šv. Kotrynos (Jekaterinskaja) cerkvė yra Vilniuje, Žvėryno rajone.

rugpjūčio 3 d. (per J. Potapovos mirties metines) šventovę pašventino šv. didžiosios kankinės Kotrynos (rus. Jekaterina) garbei.

Ši šventoji mergelė gyveno IV a. Egipte, Aleksandrijoje. Jos tėvai buvo labai turtingi aristokratai. Savo dukrai jie davė puikų išsilavinimą, Kotryna turėjo daug gerbėjų, troškusių ją vesti, bet įtikėjusi į Kristų Kotryna davė skaistumo įžadą...

Manoma, kad su krikščionybe ją supažindino pažįstamas išminčių sūpulis atsiskyrėlis, bet tikrų duomenų apie tai nėra. Kotrynos atsivertimas į Kristų ir kankinystės

aplinkybės apipintos legendomis, bet jos buvo kuriamos remiantis realiais šios mergelės ištikimybės Kristui, jos išminties ir dvasios tvirtumo faktais.

Šiai iškiliai Kristaus sekėjai pašventą Vilniaus šventovę priskirta Aleksandro Neviečio cerkvei, kuri anuomet veikė pagrindinėje general-gubernatoriaus rezidencijoje (dabar tai - Prezidento rezidencija). Minėtos cerkvės klebonui buvo patikėta disponuoti lėšomis, kurias A. Potapovas paliko šv. Kotrynos cerkvės reikmėms išvykdamas į kitą tarnystės vietą.

Prasidėjus Pirmajam Pasauliniam karui neliko minėtos Aleksandro Neviečio cerkvės, o šv. Kotrynos šventovė kurį laiką buvo tokios Nadiėždos Kalinkovos namų cerkvė (šios moters tėvui V. Martinsonui tada priklausė Žvėryno sklypai). 1922 m. vyskupijos vadovybė perdavė šv. Kotrynos cerkvę Žvėryne 1903 m. pašventintos Ženklo (iš Dangaus; rus. Znamenskaja) šventovės globai.

Nors po karo Vilniaus kraštas tapo Lenkijos valda, šios šalies Senato nario, visuomenės veikėjo, stačiatikio V. Bogdanovičiaus pastangomis prie šv. Kotrynos cerkvės buvo įkurta religinė bendruomenė, pavaldi Maskvos Patriarchatui. Šios parapijos klebonu buvo paskirtas kunigas Aleksandras Levickis. Tiesa, 1925 m. vasarą Lenkijos Stačiatikių Bažnyčia (1924 ji tapo savarankiška) uždraudė šv. Kotrynos parapijai naudotis šventove.

Įvedus sovietų valdžią Lietuvoje, šv. Kotrynos cerkvę uždaryta. Po Antrojo Pasaulinio karo ji tapo Lietuvos kino studijos sandėliu, o vėliau - skulptoriaus dirbtuvėmis. Lietuvos Stačiatikių Bažnyčiai šią šventovę gražinta paskutinę XX a. dekadą. 2005 m., palaiminus metropolitui Chrizostomui, jos pastatą suremontuota iš išorės bei nužadyta, o 2013 m., palaiminus metropolitui Inokentijui, atliktas ir vidaus remontas. Tų pačių metų gruodžio 7 d., per titulo šventę, atnaujintoje šventovėje vėl vyko Dieviškoji Liturgija.

Dabar šv. Kotrynos (Jekaterinskaja) cerkvė - veikianti parapijos šventovė. Nuo 2014 m. jos klebonas - kunigas Aleksandras Mackevičius.

Tėvo Aleksandro Orinkos atminimui Šventosios Cecilijos šventė Visagine

2021 gruodžio 16, per savo gimtadienį, mirė Vilniaus ir Lietuvos vyskupijos, Klaipėdos dekanato, klero narys Aleksandras Orinka.

Paskutinė jo tarnystės vieta - Visų šventųjų cerkvė; iki to tarnavo Globos ir Mikalojaus (Pokrovo - Nikolskij chram) šventovėje, o pirmoji buvo Veros, Nadiėždos, Liubovės bei jų motinos Sofijos šventovė. Našlaičiais pasijutę parapijiečiai su meile ir dėkingumu prisimena savo ganytoją:

Pasak šventojo kankinio Ignoto Teoforo, tas, kuriam suteikta išventinimo į dvasininkus malonė, sulaukęs šio, didžiausio gėrio, kartu tampa atsakingas už Dievo jam patiktus ganomuosius. Velionis tėvas Aleksandras ir buvo toks ganytojas. Jis visada buvo pasirengęs dialogui, padaršinamai besišypsantis, mokantis kantriai klausyti, todėl žmonės nuo pirmo susitikimo pajusdavo jam simpatiją. Be to, būdamas gerai išsimokslinęs, jis mokėjo pasauliečiams suprantamai aiškinti sudėtingas Biblijos knygų vietas.

Tėvas Aleksandras septynerius metus rūpinosi mūsų miesto Globos namų gyventojų sielovada. Kiekvieną trečią dieną šiuose namuose buvo

bendrai meldžiamasi, be to, rengtasi išpažinčiai, kartu švęsta. Ir šių šventųjų siela buvo pats tėvas Aleksandras. Žmonės labai jį mylėjo, laukė jo apsilankymų ir krintosi jam susirgus. Tėvelis negailėjo laiko savo globotiniams, stengėsi visus išklausti ir duoti patarimą dvasinio gyvenimo reikaluose. Net pats kentėdamas dėl ligos, jis visada dovanojo aplinkiniams savo šypseną ir džiugesį.

Mums labai stinga tėvo Aleksandro. Tedovanoja jam Viešpatys Dangaus karalystę!

Jelena VOLOČKO

Katalikų Advento ir stačiatikių Kalėdų pasninko išvakarėse apaštalo Pauliaus Visagino bažnyčioje vyko labdaringas sakralinės muzikos koncertas, skirtas šventajai kankinei Cecilijai Romietei, bažnytinės muzikos ir muzikantų - vargonininkų, instrumentalistų, chorų ir dainininkų - globėjai.

Tai ne pirmas bendras miesto katalikų ir stačiatikių bendruomenių koncertas. Bažnyčia buvo pilna žiūrovų. Po jos skliautais tądien skambėjo nepaprasto grožio giedojimas. Dvasinius muzikos kūrinius atliko Visagino vokalinių grupės ir bažnytiniai chorai.

Koncerte dalyvavo Jolantos Kraucevičienės vadovaujami chorai, Jono Krikštytojo Gimimo cerkvės choras (choro vadovė Irina Zacharenko) ir Paaukojimo - Panteimono cerkvės choras, vadovaujamas Lidijos Smoliar, taip pat Ilonos Alėjūnienės vadovaujamas Visagino kultūros centro vokalinių ansamblis.

Susirinkusius sveikino miesto meras Erlandas Galaguzas, Visagino Paaukojimo - Panteimono cerkvės klebonas Josifas Zetėišvilis ir Šv. apaštalo Pauliaus bažnyčios klebonas Raimundas Jurolaitis.

